

Štefan Gvušč

Rizikové skupiny príslušníkov Policajného zboru z pohľadu páchania trestnej činnosti

Anotácia: V príspevku autor analyzuje trestnú činnosť príslušníkov Policajného zboru (obdobie piatich rokov) podľa jednotlivých kritérií, ako sú: počet trestných činov, počet a podiel obvinených príslušníkov Policajného zboru, čas spáchania trestných činov, dosiahnutý fyzický vek, dĺžka služby v Policajnom zbore atď. V závere autor príspevku uvádza rizikové skupiny príslušníkov Policajného zboru a predkladá návrh opatrení na zníženie resp. elimináciu trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru.

Kľúčové slová: kriminalita, trestný čin, odhaľovanie trestnej činnosti, polícia, obvinenie z trestného činu, obvinený.

Úvod

Ústrednými orgánmi štátnej správy, kontrolnými inštitúciami a ďalšími oprávnenými orgánmi sú s cieľom potlačiť protiprávnu činnosť prijímané osobitné opatrenia. Upravujú sa a v prípade potreby posilňujú kompetencie príslušných ústredných orgánov štátnej správy, zavádzajú sa nové organizačné usporiadania s cieľom transparentného výkonu štátnej správy, znižovania ekonomickej kriminality, potlačania korupcie, ale aj odhaľovania a eliminovania ďalšej trestnej činnosti.

Kriminalita zasahuje do všetkých oblastí verejného a súkromného života, nevynímajúc štátno-mocenské štruktúry vrátane Policajného zboru. Prenikanie kriminality do štátnych orgánov a jeho štruktúr je nebezpečný jav a vyskytuje sa prakticky vo všetkých krajinách bez rozdielu úrovne ekonomickej vyspelosti alebo stupňa demokracie. Zvlášť negatívne dôsledky má v Policajnom zbore, kde neutralizuje úsilie o presadzovanie zákonných noriem spoločenského života a negatívne ovplyvňuje verejnú mienku.

Jednou zo zásadných úloh spoločnosti je, aby tak štátne, ako aj verejno-právne orgány pôsobili v záujme celej spoločnosti. Z uvedeného dôvodu majú v štruktúre orgánov štátnej správy dôležitú úlohu odborné útvary, ktorých náplňou je vnútorná kontrola, audit a inšpekcia. V podmienkach Policajného zboru túto funkciu v súčasnosti plní sekcia kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ktorá je z hľadiska riadiacich väzieb priamo podriadená ministrovi vnútra Slovenskej republiky.

Trestná činnosť príslušníkov Policajného zboru

Vypracované materiály, ktoré analyzujú trestnú činnosť príslušníkov Policajného zboru za predchádzajúce obdobie, ako aj ďalšie materiály, ktoré vo svojom obsahu rozoberajú trestnú činnosť príslušníkov Policajného zboru, obsahovo pozostávajú najmä zo štatistických údajov, ktoré sa v podmienkach Ministerstva vnútra Slovenskej republiky priebežne zhromažďujú a vyhodnocujú. V tomto príspevku sú zahrnuté podklady každoročne

spracovávané sekciou kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky ako gestorom na úseku boja proti trestnej činnosti v radoch Policajného zboru, ako aj podklady od Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru a Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, ktorí sa tiež podieľajú na odhaľovaní a objasňovaní trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru.

Jedným z predpokladov eliminácie trestnej činnosti v radoch príslušníkov Policajného zboru je mať dostatok poznatkov o faktoroch, ktoré vedú jednotlivcov k jej páchaniu, ako aj poznať prostredie, v ktorom je trestná činnosť páchaná, konkretizovať

jednotlivé služby Policajného zboru, z ktorých jednotlivci trestnú činnosť páchajú najčastejšie, mať poznatky o právnej kvalifikácii jednotlivých skutkov, vedieť a poznať čas, v ktorom sa jednotlivci dopúšťajú trestnej činnosti (či je kriminalita páchaná v rámci plnenia služobných úloh, resp. počas osobného voľna) a pod.

Sumarizáciou a porovnaním takýchto údajov za obdobie viacerých rokov je možné vyvodiť závery, získať analytický prehľad o páchanej trestnej činnosti príslušníkmi Policajného zboru a prijať adekvátne opatrenia na elimináciu nežiaduceho stavu, resp. vývoja trestnej činnosti v radoch Policajného zboru.

V štatistických údajoch o trestnej činnosti v podmienkach Slovenskej republiky je trestná činnosť príslušníkov Policajného zboru vykazovaná v rámci celkovej páchanej kriminality. Špecifické postavenie príslušníka Policajného zboru, ktorý pri výkone služobnej činnosti v postavení verejného činiteľa rozhoduje o právach a povinnostiach iných osôb, vyvolalo a potvrdilo potrebu mať v súvislosti s touto skupinou zamestnancov zaradených v štátnej službe osobitné pracovisko, ktoré sa touto negatívnou činnosťou zaoberá a vyhodnocuje získané poznatky – v súčasnosti je to inšpekčná služba (organizačne zaradená pod sekciou kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky).

Na základe uvedeného je možné v súčasnosti analyzovať túto skupinu zamestnancov, kde vystupuje ako páchateľ trestnej činnosti príslušník Policajného zboru. Je však zložité posudzovať rozsah kriminality v Policajnom zbore porovnaním s inou skupinou zamestnancov zaradených v štátnej službe (napr. učiteľov, lekárov, ekonómov a pod.), pretože takéto údaje nie sú v súčasnosti k dispozícii a nie sú takýmto spôsobom štatisticky nikým evidované ani vyhodnocované. Napriek tomu táto analýza a vývoj kriminality v Policajnom zbore dáva dostatočné signály na prijímanie opatrení na jej predchádzanie a zameranie sa na oblasti, v ktorých dochádza k jej páchaniu najčastejšie.

Trestná činnosť príslušníkov Policajného zboru v roku 2015

Za rok 2015 evidovala sekcia kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky na úseku trestného konania 1 824 vecí, čo je o 236 vecí menej ako v roku 2014 a o 257 vecí menej ako v roku 2013. Celkový počet prípadov evidovaný na úseku trestného konania tvorili podnety získané vlastnou činnosťou sekcie kontroly a inšpekčnej služby, podnety od občanov, oznámenia predkladané prokuratúrou, Zborom väzenskej a justičnej stráže alebo iné podnety (napr. oznámenia postúpené od iných služieb).

Z celkového počtu 1 824 vecí bolo ukončených 1 585 vecí, čo predstavuje 86,9 %, a 239 vecí bolo k 31. 12. 2015 v štádiu riešenia.

Podiel obvinených príslušníkov Policajného zboru z celkového počtu príslušníkov Policajného zboru

Celkovo bolo v rámci Slovenskej republiky v roku 2015 vznesené obvinenie voči 121 príslušníkom Policajného zboru za 145 trestných činov, čo je o 9 príslušníkov Policajného zboru a 16 trestných činov viac ako v roku 2014. Pri skutočnom počte 22 294 príslušníkov Policajného zboru (podľa stavu obsadenosti policajných miest k 1. januáru 2016) podiel obvinených príslušníkov Policajného zboru tvorí 0,54 % z celkového počtu príslušníkov Policajného zboru. V roku 2014 tvoril tento podiel 0,50 % z celkového počtu príslušníkov Policajného zboru.

Podiel obvinených príslušníkov Policajného zboru z celkového počtu príslušníkov Policajného zboru za obdobie rokov 2011 – 2015 je obsiahnutý v nasledujúcej tabuľke:

Počet a podiel obvinených príslušníkov Policajného zboru

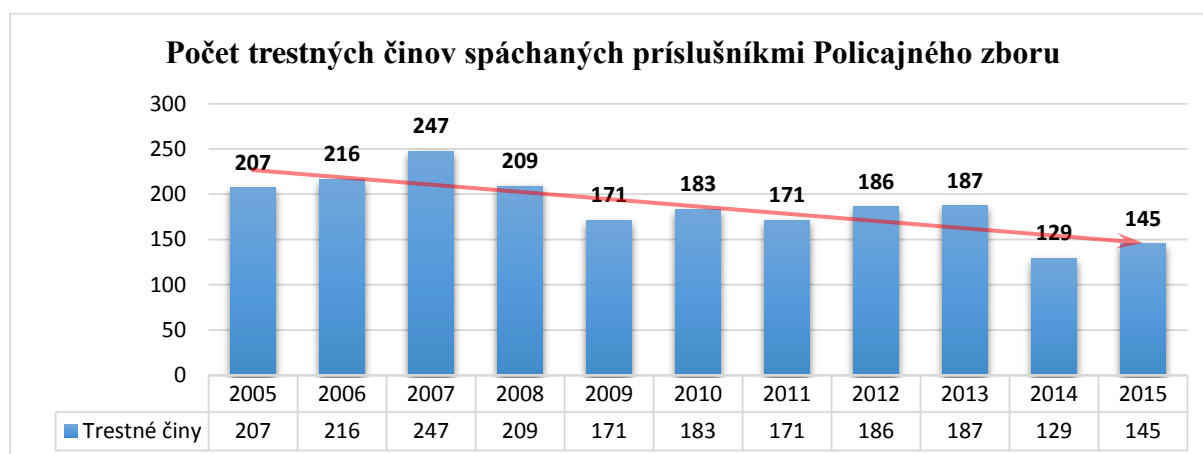
Rok	2011	2012	2013	2014	2015
celkový počet príslušníkov Policajného zboru (k 31. 12. príslušného roka)	21 180	21 733	22 404	22 476	22 294
počet obvinených príslušníkov Policajného zboru	125	135	146	112	121
podiel (%)	0,59	0,62	0,65	0,5	0,54
počet trestných činov	171	186	187	129	145

Z údajov vyplýva, že percento obvinených príslušníkov Policajného zboru z celkového počtu príslušníkov Policajného zboru sa pohybuje v hodnotenom období okolo 0,60 % (v priemere 0,58 %), čo predstavuje pomerne nízky podiel obvinených príslušníkov Policajného zboru, ktorí trestnú činnosť páchali.

V období rokov 2008 až 2011 sa podiel obvinených príslušníkov Policajného zboru z celkového počtu príslušníkov Policajného zboru pohyboval na úrovni 0,70 %. Na základe porovnania týchto údajov možno konštatovať, že podiel príslušníkov Policajného zboru – páchatel'ov trestnej činnosti sa z dlhodobého hľadiska mierne znížil.

Napriek tomuto nízkemu podielu samotná skutočnosť, že páchatel'om trestnej činnosti je práve príslušník Policajného zboru, predstavuje naďalej značný stupeň nebezpečnosti pre spoločnosť.

Pre názornosť a získanie väčšieho prehľadu o vývoji trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru sú v nasledujúcom grafe použité a premietnuté údaje za dlhšie časové obdobie (roky 2005 – 2015):

Z údajov v grafe je zrejmé, že z dlhodobého hľadiska nedochádza k zásadným výkyvom objasnenej trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru, z čoho možno vyvodiť záver, že sa zásadne nemení ani tzv. latentná kriminalita, ktorá zostáva neodhalená a jej rozsah sa nedá štatisticky vyhodnotiť. Napriek tomu údaje o objasnených trestných činoch dávajú dostatočný obraz o stave a vývoji kriminality v Policajnom zbere.

Na základe dostupných informácií a spracúvaných údajov o páchatel'och trestnej činnosti a jednotlivých skutkoch možno vyhodnotiť celú problematiku podľa viacerých kritérií.

Ide najmä o rozbor trestných činov a ich porovnanie za dlhšie časové obdobie. Ďalej je to analýza trestnej činnosti vzhľadom na čas jej páchania, porovnanie počtu spáchaných trestných činov príslušníkmi Policajného zboru na základe ich dosiahnutého fyzického veku, analýza trestných činov obvinených príslušníkov Policajného zboru z hľadiska dĺžky služby v Policajnom zbore, analýza trestných činov obvinených príslušníkov Policajného zboru podľa právnej kvalifikácie.

Uvedené zvolené kritériá možno považovať za rozhodujúce, ktoré poskytnú dostatok údajov o konkrétnom príslušníkovi Policajného zboru – páchatel'ovi trestnej činnosti.

Analýza trestných činov obvinených príslušníkov Policajného zboru podľa času ich spáchania

Sekcia kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky je v súčasnosti vecne príslušná na vyšetrovanie trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru bez ohľadu na to, či bola spáchaná v súvislosti s výkonom služby príslušníka Policajného zboru alebo mimo služby.

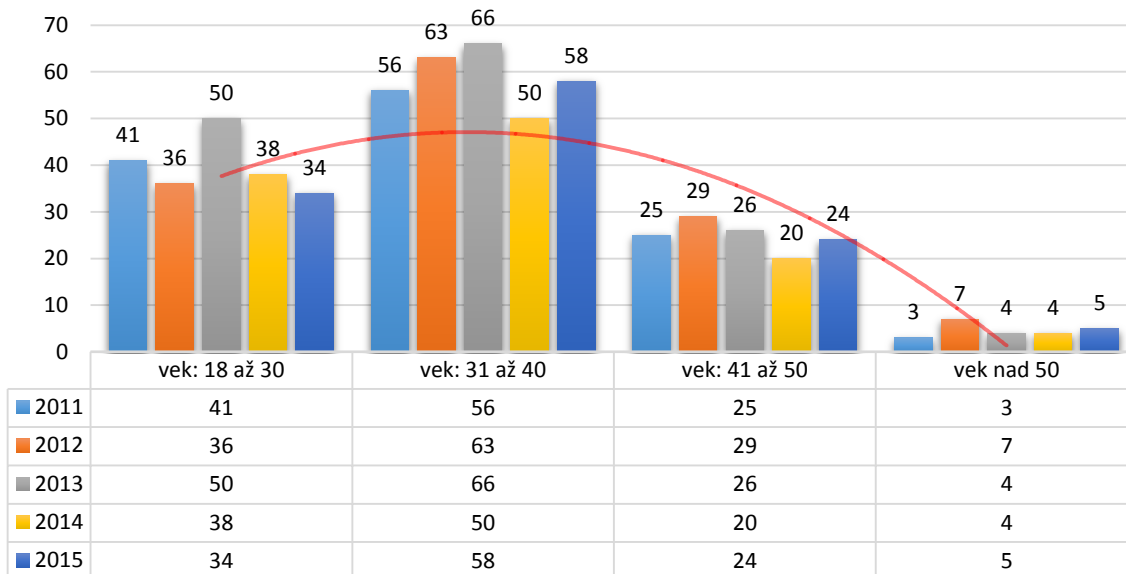
Do jej pôsobnosti spadajú aj také trestné činy, ktoré príslušníci Policajného zboru spáchali v čase osobného voľna a nesúvisia s ich profesiou, či už ide o dopravné nehody, neúmyselné trestné činy, ale aj trestné činy výtržníctva, úmyselného ublíženia na zdraví, zanedbania povinnej výživy a pod.

Zo sledovaných údajov vyplýva, že približne 2/3 (66 %) trestných činov príslušníkov Policajného zboru sú dlhodobo páchané v súvislosti s výkonom služby a len 1/3 (33 %) je páchaná mimo času výkonu služby.

Analýza trestných činov obvinených príslušníkov Policajného zboru z hľadiska dosiahnutého fyzického veku

Z hľadiska dosiahnutého fyzického veku príslušníkov Policajného zboru, ktorí v období rokov 2011 – 2015 páchali trestnú činnosť, vyplýva, že najväčšia skupina je z kategórie 31 až 40 rokov fyzického veku páchatel'a.

Počet obvinených príslušníkov Policajného zboru podľa fyzického veku za obdobie rokov 2011-2015

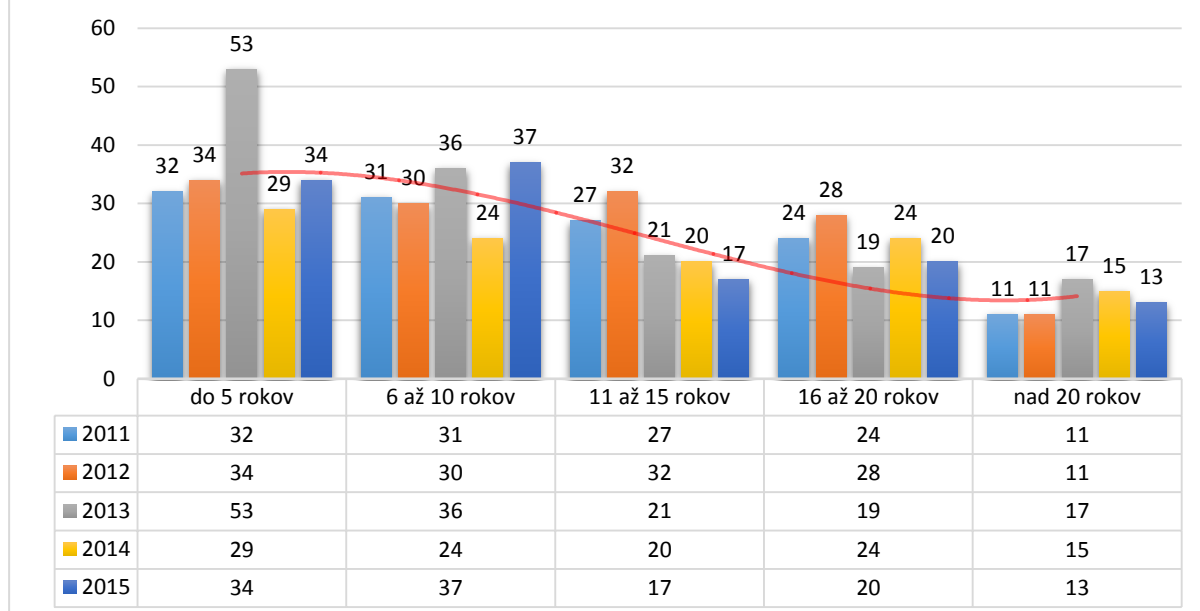
Treba uviesť, že veková kategória 31 až 40 rokov je v Policajnom zbore najpočetnejšia, no súčasne možno uviesť, že ide o osoby, ktoré praxou získali dostatočné odborné vedomosti. V niektorých prípadoch jednotlivých trestných činov ide o neuvážené konanie, vo väčšine prípadov však jednotlivci konajú úmyselne so zámerom dosiahnuť svoj cieľ, a to prekročením právomocí, agresivitou alebo získaním majetkových a finančných výhod.

Napriek skutočnosti, že vedia o následkoch ich protiprávneho konania, ktoré okrem ukončenia pôsobenia v Policajnom zbore nesú so sebou aj ďalšie trestno-právne postihy, uchylujú sa k takémuto konaniu.

Analýza trestných činov obvinených príslušníkov Policajného zboru z hľadiska dĺžky služby v Policajnom zbore

Z hodnotenia podľa kritéria – dĺžka služby v Policajnom zbore, ktorú dosiahli obvinení príslušníci Policajného zboru v čase páchania trestnej činnosti v uvedenom období, vyplýva, že jej najčastejšími páchatelmi sú najmä príslušníci Policajného zboru s nižším počtom odslúžených rokov.

Porovnanie počtu obvinených príslušníkov Policajného zboru podľa dĺžky služobného pomeru za obdobie rokov 2011-2015

Z hľadiska prehľadu o obvinených príslušníkoch Policajného zboru a z hľadiska dĺžky služby v Policajnom zbore možno vyvodiť záver, že počtom odslúžených rokov ich podiel klesá. Nárast bol v roku 2015 oproti roku 2014 zaznamenaný u príslušníkov Policajného zboru v kategórii do 10 rokov služby.

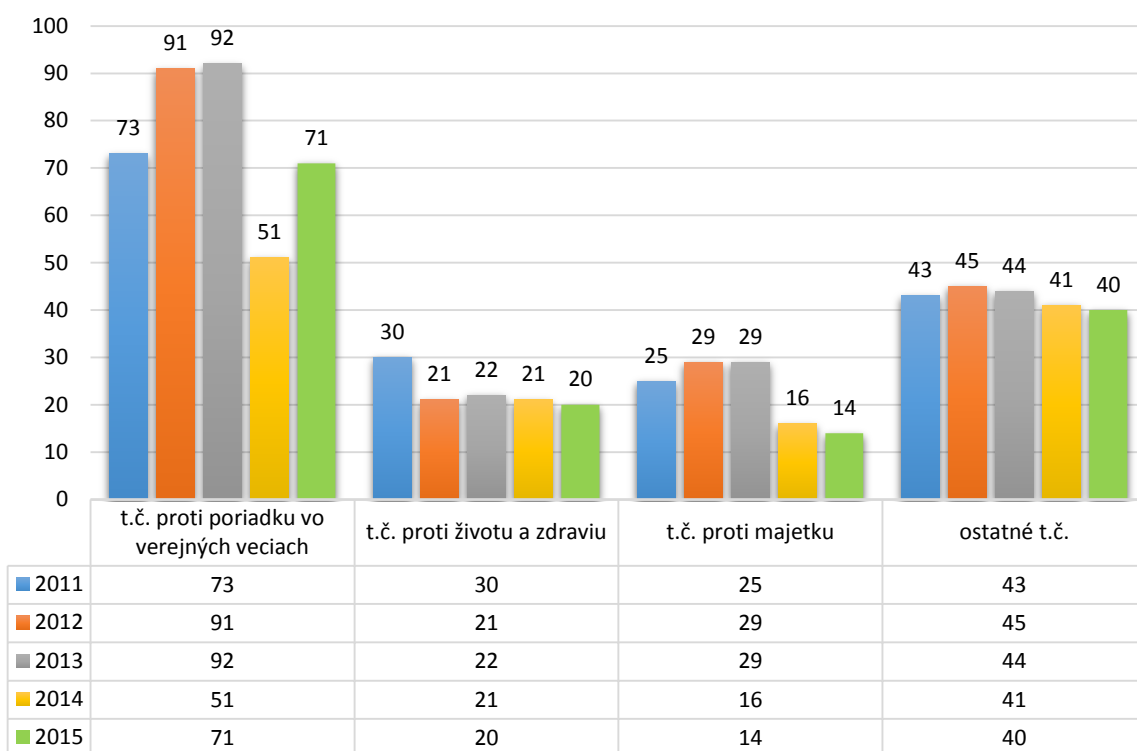
Uvedená skutočnosť signalizuje, že príslušníci Policajného zboru s nižším počtom odslúžených rokov v Policajnom zbore sú viac náchylní vykonávať trestnú činnosť, resp. podieľať sa na jej páchaní, pričom motívom môžu byť viaceré pohnútky, ktoré sú vo viacerých prípadoch spojené s nerešpektovaním jednotlivých článkov „Etického kódexu príslušníka Policajného zboru“, neosvojením si základných povinností, rutinérstvom, dosiahnutím služobných výsledkov aj za cenu porušenia zákona, príp. nevážením si finančného ohodnotenia po skončení služobného pomeru.

Z grafu je zrejmé, že k poklesu obvinených príslušníkov Policajného zboru z hľadiska dĺžky služby v Policajnom zbore došlo v roku 2015 v skupinách policajtov, ktorí sú v služobnom pomere s dĺžkou služby nad 10 rokov.

Analýza trestných činov obvinených príslušníkov Policajného zboru z hľadiska právnej kvalifikácie trestných činov

V roku 2015 bolo zadokumentovaných celkovo 145 trestných činov, čo je o 16 trestných činov viac ako v roku 2014. Na základe údajov o trestnej činnosti obvinených príslušníkov Policajného zboru a ich analýzy vo vzťahu k právnej kvalifikácii jednotlivých skupín trestných činov Trestného zákona boli v hodnotenom období najviac páchané trestné činy proti poriadku vo verejných veciach (nárast o 20 trestných činov v porovnaní s rokom 2014), trestné činy proti majetku a trestné činy proti životu a zdraviu.

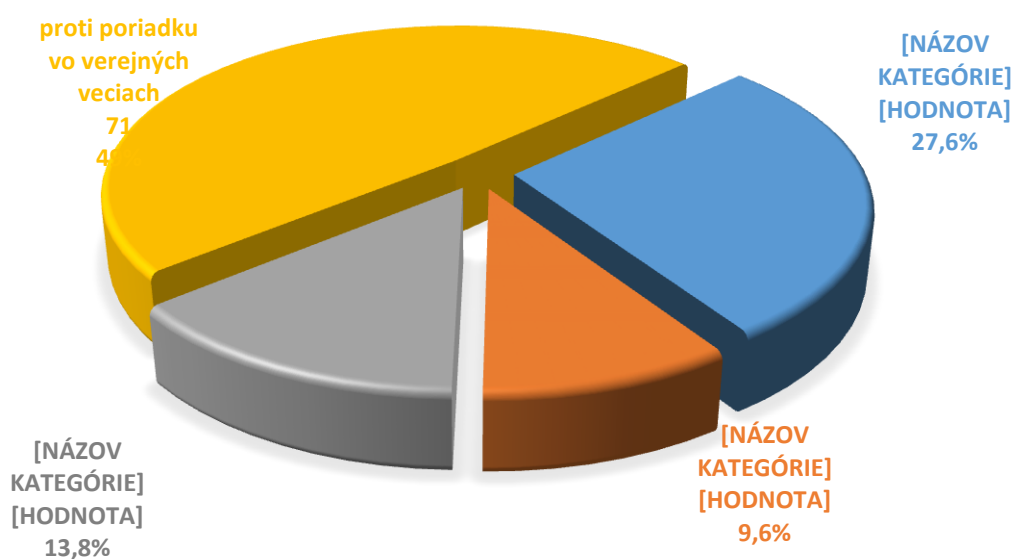
**Porovnanie počtu trestných činov spáchaných príslušníkmi
Policajného zboru podľa právnej kvalifikácie
za obdobie rokov 2011-2015**

Dlhodobou boli v najväčšom počte páchané trestné činy proti poriadku vo verejných veciach, kde bolo spáchaných 71 trestných činov, druhou najpočetnejšou skupinou boli trestné činy proti životu a zdraviu, kde bolo spáchaných 20 trestných činov.

Tretou skupinou sú majetkové trestné činy a štvrtou ostatné trestné činy. V skupine – ostatné trestné činy sú zaradené trestné činy, ktoré nemajú veľkú početnosť v jednotlivých hlavách osobitnej časti Trestného zákona a sú páchané skôr sporadicky a zo štatistického hľadiska ich nie je možné vyhodnotiť.

Počet trestných činov podľa právnej kvalifikácie u príslušníkov Policajného zboru v roku 2015

Najväčší podiel (49 %) v roku 2015 majú trestné činy proti poriadku vo verejných veciach (71 trestných činov), do ktorých patrí aj dlhodobo najpočetnejší trestný čin – zneužívanie právomoci verejného činiteľa podľa § 326 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon, ktorý bol spáchaný v 53 prípadoch.

Pojem zneužitie právomoci odkazuje na skutočnosť, keď príslušník Policajného zboru použil svoju právomoc na dosiahnutie iného cieľa ako toho, pre ktorý mu bola táto právomoc zverená. Keďže ide o dosť veľký rozsah právomocí, ktorými sa zasahuje do slobody osoby a jej práv, na základe analýzy boli vymedzené oblasti, kde najčastejšie dochádzalo k páchaniu tohto trestného činu.

Išlo o nasledujúce oblasti:

- úsek prerokúvania priestupkov proti bezpečnosti a plynulosti cestnej premávky,
- manipulácia úkonov pri dokumentovaní alebo vyšetrovaní protiprávneho konania, príp. uvádzanie nepravdivých informácií s úmyslom privodiť sebe alebo inej osobe prospech alebo ujmu,
- neoprávnené použitie právomoci s úmyslom privodiť sebe alebo inej osobe prospech,
- bezdôvodné alebo neprimerané použitie násilia voči predvedenému, pri zisťovaní totožnosti osoby alebo pri vyšetrovaní,
- poskytnutie informácií z informačných systémov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky,
- neoprávnené vydávanie oprávnení na vedenie motorových vozidiel alebo zbrojných preukazov,
- vykonávanie neoprávnených úkonov v evidencii motorových vozidiel,
- neoprávnené vystavenie povolenia na pobyt cudzinca na území Slovenskej republiky.

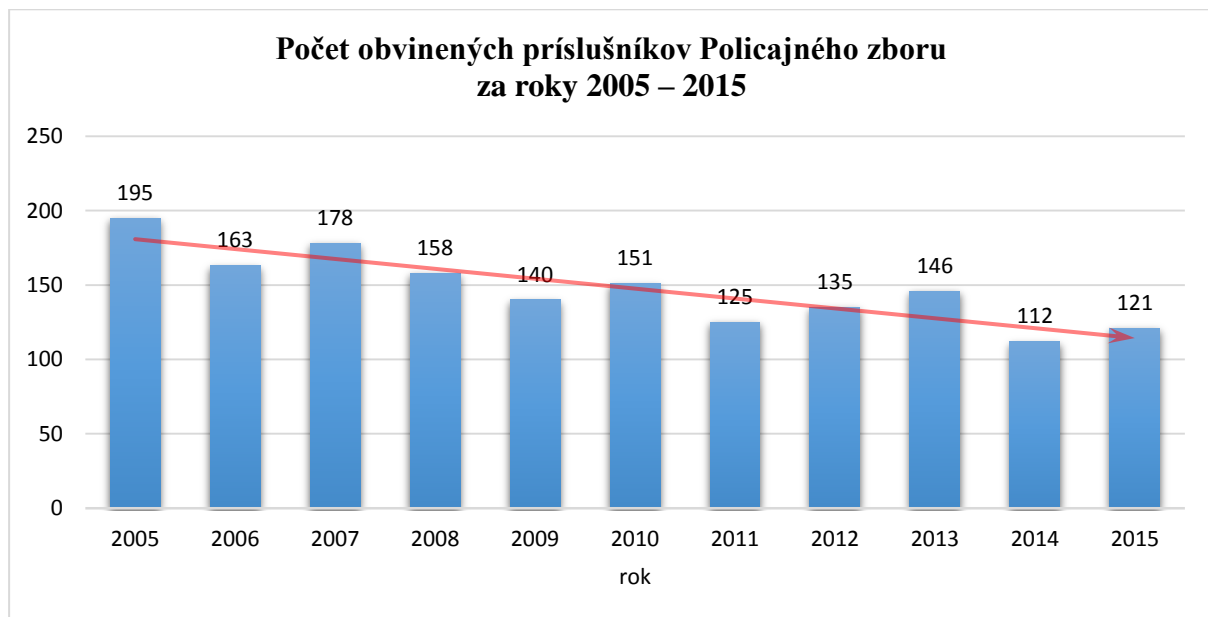
Do tejto skupiny trestných činov patria aj korupčné trestné činy, ktoré boli najčastejšie spáchané v jednočinnom súbehu s trestným činom zneužívania právomoci verejného činiteľa. Korupčné konanie spočívalo v zneužívaní postavenia a právomocí príslušníka Policajného zboru ako verejného činiteľa s cieľom získať neoprávnený prospech vo forme prijímania finančných odmien, darov či protislužieb.

Ostatné trestné činy sa z hľadiska počtu podieľajú na trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru proti poriadku vo verejných veciach v menšom rozsahu.

Analýza príslušníkov Policajného zboru – páchatel'ov trestných činov z hľadiska územia, na ktorom pôsobili, a z hľadiska jednotlivých služieb Policajného zboru

Predmetom analýzy sú aj subjekty trestných činov – jednotlivci, obvinení príslušníci Policajného zboru. V nasledujúcom grafe sú graficky aj štatisticky vyjadrené počty príslušníkov Policajného zboru, ktorým bolo vznesené obvinenie podľa § 206 Trestného poriadku.

Pre lepší prehľad o vývoji počtu obvinených príslušníkov Policajného zboru je v grafe vyhodnotené dlhšie časové obdobie (roky 2005 – 2015). Podľa zosumarizovaných štatistických údajov možno konštatovať, že od roku 2005 do roku 2009 mal počet obvinených príslušníkov (s výnimkou r. 2007) v podstate mierne klesajúcu tendenciu, pomerne vysoký nárast bol zaznamenaný v roku 2010, v roku 2011 pokles, následný mierny medziročný nárast do roku 2013, pokles v roku 2014 a opätovný mierny nárast v roku 2015.

Konkrétnejšiu identifikáciu oblastí z hľadiska teritória, kde dochádza k páchaniu trestnej činnosti príslušníkmi Policajného zboru, dávajú údaje o miestnej príslušnosti páchatel'ov a ich služobné zaradenie.

Z celkového počtu 121 obvinených policajtov v roku 2015 bolo z pohľadu miesta ich služobného zaradenia najviac obvinených v Košickom kraji a Bratislavskom kraji, najmenej v Banskobystrickom kraji. Najväčší nárast oproti roku 2014 bol zaznamenaný v Košickom kraji (+ 13), najväčší pokles oproti roku 2014 bol zaznamenaný v Banskobystrickom kraji (– 13).

Uvedenú skutočnosť ovplyvňujú viaceré faktory, akými sú veľkosť teritória, dislokácia veľkých miest na území kraja, fluktuácia policajtov v útvaroch krajských miest, ale aj dislokácia útvarov s celoslovenskou pôsobnosťou. Počty obvinených príslušníkov Policajného zboru v jednotlivých krajoch v hodnotenom období sú znázornené v nasledujúcej tabuľke:

Počet obvinených príslušníkov Policajného zboru podľa miesta ich služobného zaradenia

Kraj	Rok				
	2011	2012	2013	2014	2015
Bratislavský kraj	22	33	44	30	26
Košický kraj	27	20	22	14	27
Trnavský kraj	17	14	19	9	9
Banskobystrický kraj	17	15	16	17	4
Nitriansky kraj	9	21	19	17	18
Prešovský kraj	11	11	10	9	9
Trenčiansky kraj	11	9	6	7	10
Žilinský kraj	11	12	10	9	18
SPOLU	125	135	146	112	121

Prehľad z hľadiska charakteru služobnej činnosti obvinených príslušníkov Policajného zboru podľa jednotlivých služieb Policajného zboru je uvedený v nasledujúcej tabuľke:

Počet obvinených príslušníkov Policajného zboru podľa služieb Policajného zboru

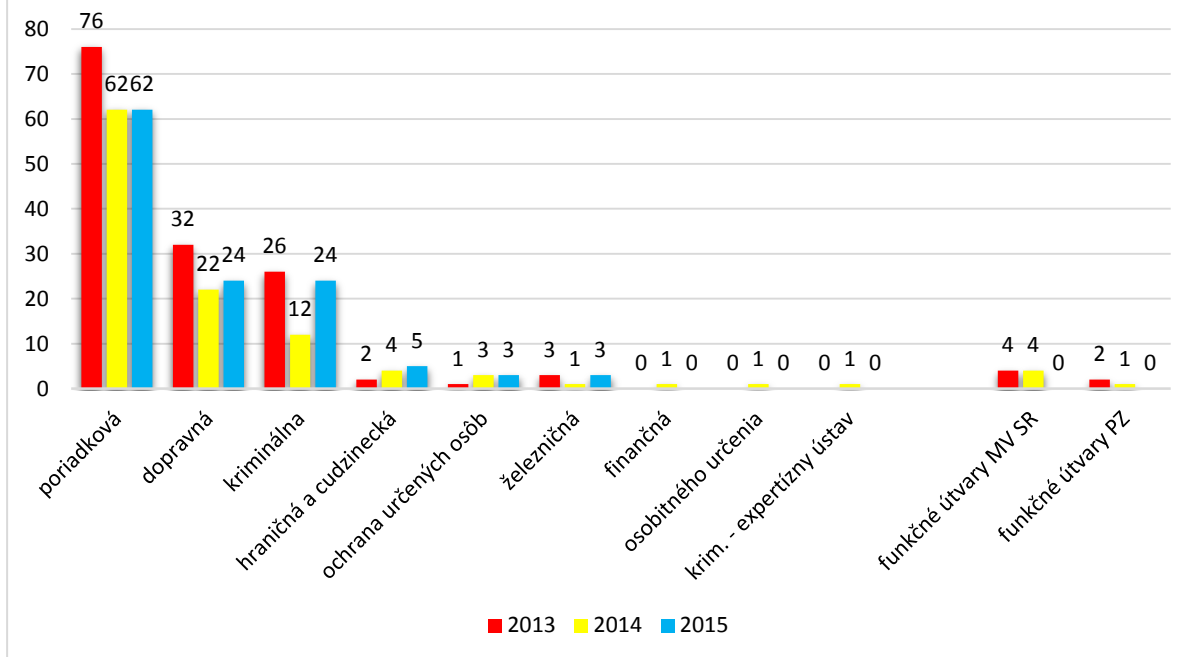
<i>Služby Policajného zboru</i>	2011	2012	2013	2014	2015
služba poriadkovej polície	66	54	76	62	62
služba dopravnej polície	27	36	32	22	24
služba kriminálnej polície	10	30	26	12	24
služba hraničnej a cudzineckej polície	12	4	2	4	5
služba ochrany určených osôb	3	4	1	3	3
služba železničnej polície	2	2	3	1	3
služba finančnej polície	0	0	0	1	0
služba osobitného určenia	0	0	0	1	0
funkčné útvary MV SR	4	3	2	4	0
funkčné útvary PZ	1	1	4	1	0
Akadémia Policajného zboru v Bratislave	0	1	0	0	0
Kriminalisticko-expertízny ústav	0	0	0	1	0
SPOLU	125	135	146	112	121

Najväčší počet trestných činov v rokoch 2011 – 2015 bol zaznamenaný u príslušníkov Policajného zboru poriadkovej polície a dopravnej polície. Je to spôsobené nielen najväčším počtom príslušníkov Policajného zboru zaradených do týchto služieb, ale aj charakterom služobnej činnosti – prerokúvanie priestupkov, prvý kontakt s páchatelom, zabezpečovanie verejného poriadku a pod.

Ďalšie pomerne veľké zastúpenie majú aj služby Policajného zboru, ktoré sú činné v procese trestného konania. V roku 2015 bol zaznamenaný najväčší nárast oproti roku 2014 v rámci služby kriminálnej polície(+ 12).

Pre komplexnosť údajov sú v nasledujúcom grafe znázornené aj údaje o obvinených policajtoch z funkčných útvarov Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a Policajného zboru.

**Porovnanie počtu obvinených príslušníkov Policajného zboru
z hľadiska jednotlivých služieb a funkčných útvarov
v rokoch 2013 až 2015**

Zhrnutie výsledkov analýzy – rizikové skupiny príslušníkov Policajného zboru

Ako v iných skupinách povolání aj v Policajnom zbore sa nájdu jednotlivci, ktorí svojím správaním, konaním, neplnením služobných úloh a zneužívaním svojho postavenia kazia dobré meno ostatných príslušníkov Policajného zboru.

Napriek tomu, že ide o veľmi nízke percento jedincov z celkového počtu príslušníkov Policajného zboru (počas piatich analyzovaných rokov ide v priemere o 0,58 %), ich skutky, no najmä ich medializácia v spoločnosti (medzi občanmi) vysoko prevažuje pozitívne výsledky ostatných kolegov, ktorí každodenne chránia životy, zdravie, majetok a starajú sa o to, aby sa dodržiavali zákony a aby bol udržaný verejný poriadok.

Na základe predmetnej vykonanej analýzy trestných činov príslušníkov Policajného zboru za obdobie rokov 2011 – 2015 je možné uviesť, že najrizikovejšou skupinou príslušníkov Policajného zboru z pohľadu páchania trestnej činnosti je skupina, ktorá sa skladá z príslušníkov Policajného zboru v služobnom pomere do 5 rokov, dosiahnutého fyzického veku 31 – 40 rokov, služobne zaradených v poriadkovej polícii v Bratislavskom kraji, ktorí spáchali trestné činy proti poriadku vo verejných veciach – najčastejšie prijímanie úplatku v jednočinnom súbehu so zneužitím právomoci verejného činiteľa, a to v čase výkonu svojho povolania.

Na základe výsledkov získaných analýzou najfrekvencovanejších trestných činov spáchaných príslušníkmi Policajného zboru v rokoch 2011 – 2015 možno uviesť, že:

- trestná činnosť príslušníkov Policajného zboru sa každoročne z hľadiska odhalených trestných činov zásadne neodlišuje od predchádzajúcich hodnotených období,
- počty obvinených príslušníkov Policajného zboru podľa miesta ich služobného zaradenia dlhoročne vykazujú rovnaké údaje; počet spáchaných trestných činov

je v priamej úmere s počtom príslušníkov Policajného zboru nasadených na území jednotlivých krajov,

- naďalej pretrváva najväčší počet spáchaných trestných činov príslušníkmi Policajného zboru s nižším počtom odslužených rokov; ide najmä o príslušníkov Policajného zboru do 10 rokov služby; v percentuálnom vyjadrení ide o viac ako 58 % príslušníkov Policajného zboru z celkového počtu obvinených,
- z hľadiska veku páchatel'a sú najvyšším percentom z celkového počtu zastúpení príslušníci Policajného zboru vo veku do 40 rokov; ide o viac ako 77 % z celkového počtu obvinených príslušníkov Policajného zboru,
- dlhodobo sú najpočetnejšou skupinou trestných činov príslušníkov Policajného zboru trestné činy vo verejných veciach; v roku 2013 bol zaznamenaný ich druhý najvyšší počet (92) od roku 2008, keď bolo vykázaných 101 uvedených trestných činov; v percentuálnom vyjadrení najväčší nárast trestných činov v období, ktorého sa týka analýza, bol zaznamenaný taktiež pri trestných činoch proti poriadku vo verejných veciach; v roku 2015 počet týchto trestných činov stúpol o viac ako 39 % oproti roku 2014,
- najvyšší počet trestných činov zo skupiny trestných činov vo verejných veciach bol zaznamenaný počas uplynulých piatich rokov pri trestných činoch zneužívanie právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona, ktorý bol často páchaný v jednočinnom súbehu s iným korupčným trestným činom, najmä trestným činom prijímania úplatku podľa § 329 Trestného zákona; celkovo predstavujú tieto trestné činy v analyzovanom období viac ako 82 % všetkých trestných činov zo skupiny trestných činov vo verejných veciach,
- najvyšší počet trestných činov zo skupiny trestných činov proti životu a zdraviu bol v analyzovanom období rokov 2011 – 2015 zaznamenaný pri trestných činoch ublíženie na zdraví (z nedbanlivosti) podľa § 157 a § 158 Trestného zákona; tieto trestné činy predstavujú viac ako 49 % všetkých trestných činov zo skupiny trestných činov proti životu a zdraviu,
- motívom majetkovej trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru bola takmer vo všetkých prípadoch snaha o neoprávnené obohatenie, získanie finančných prostriedkov alebo iných hmotných vecí, v niektorých prípadoch účasťou v organizovaných skupinách; účasť a zapájanie príslušníkov Policajného zboru do skupín páchajúcich organizovanú trestnú činnosť vytvára zásadný negatívny obraz v spoločnosti,
- zo získaných údajov a analýzy trestných činov v skupine trestných činov proti životu a zdraviu vyplýva, že mnohí príslušníci Policajného zboru prejavujú pri služobnej činnosti, pri služobných zákrokoch, ako aj v súkromí a pri riešení konfliktných situácií značnú a neprimeranú agresivitu.

Návrh opatrení na elimináciu trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru

Potláčať trestnú činnosť má dlhodobo vo svojom programovom vyhlásení každá vláda, každý rezortný minister, minister vnútra Slovenskej republiky a ďalší služobní funkcionári rezortu vnútra.

Je nutné vo zvýšenej miere zamerať pozornosť všetkých funkcionárov na preventívne aktivity. Je nevyhnutné, aby všetci príslušníci Policajného zboru dokonale poznali predpisy, ktoré upravujú ich služobnú činnosť.

V praxi je však potrebné vyžadovať aj ich dodržiavanie a plnenie, je žiaduce, aby jednotliví príslušníci Policajného zboru poznali najmä svoje úlohy, oprávnenia, ale aj svoje povinnosti.

Už v čase prípravnej služby príslušníkov Policajného zboru je nevyhnutné formovať ich myslenie a konanie, aby plnenie služobných úloh, ako aj správanie sa v čase mimo výkonu služby nebolo v rozpore s predpismi a aby si už začínajúci policajti osvojili jednotlivé články „Etického kódexu príslušníka Policajného zboru“.

Vzhľadom na výsledky získané analýzou, podľa ktorých je u páchatel'ov trestnej činnosti z radov príslušníkov Policajného zboru dlhodobo najpočetnejšie zastúpený trestný čin zneužívanie právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona, je potrebné zdôrazňovať najmä vekovo mladším príslušníkom Policajného zboru potrebu dodržiavania článku č. 4 „Etického kódexu príslušníka Policajného zboru“, podľa ktorého policajť dodržiava zásady občianskeho spolužitia tak na verejnosti, ako aj vo svojom súkromnom živote, a článku č. 8, podľa ktorého policajť prejavuje slušnosť, rešpekt, taktnosť a ohľaduplnosť voči všetkým osobám bez rozdielu a nepoužíva násilie, donucovacie prostriedky používa iba za podmienok a spôsobom stanoveným zákonom.

Dôležitým opatrením, bez ktorého nie je možné poznať skutočný stav plnenia služobných úloh a dodržiavania postupov upravených predpismi, je aj naďalej výkon kontrolnej činnosti.

Kontrolná činnosť je jedna z najhospodárnejších a pritom najefektívnejších preventívnych opatrení. Každý riadiaci funkcionár by mal venovať tejto problematike zvýšenú pozornosť, aby sa kontrolná činnosť stala súčasťou riadenia na každej úrovni. Zistené nedostatky musia byť signálom na urýchlenú nápravu.

Významným opatrením, ktoré sa realizuje už viac rokov, je jednoznačný a radikálny postup nadriadených funkcionárov a nulová tolerancia pri zistení požitia alkoholu príslušníkmi Policajného zboru v čase plnenia služobných úloh. Ukončenie služobnej činnosti, ktoré je dôsledkom uvedeného protiprávneho konania, si jednotlivci uvedomujú. Takýto postup nadriadených funkcionárov je vhodné realizovať aj naďalej.

Nasadzovanie a používanie najmodernejších technických zariadení vo všetkých službách Policajného zboru umožní dokonalejšiu dôkaznú situáciu, zvýši efekt policajnej práce a minimalizuje rozporné posudzovanie prípadnej protiprávnej činnosti v radoch príslušníkov Policajného zboru.

Nové poznatky získané medzinárodnou spoluprácou, ktoré prispejú k eliminovaniu kriminality páchanej príslušníkmi Policajného zboru, je vhodné uplatňovať v praxi, a to v služobných útvaroch Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, ako aj Policajného zboru.

Potrebné je aj uvedomiť si, že práca viac ako 22 000 príslušníkov Policajného zboru je monitorovaná a kontrolovaná miliónmi občanov, ktorých relevantné informácie pomáhajú odhaľovať protiprávne postupy príslušníkov Policajného zboru a vo všeobecnosti aj odhaľovať páchanú kriminalitu.

Je žiaduce ovplyvňovať verejnú mienku občanov v zmysle formovania jej odmietavého vzťahu ku kriminalite a naďalej podnecovať verejnosť k aktívnej spolupráci s Policajným zborom.

Na základe výsledkov predmetnej analýzy je vhodné zamerať zvýšenú pozornosť a kontrolnú činnosť nadriadených funkcionárov príslušníkov Policajného zboru, ako aj sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky práve u príslušníkov Policajného zboru:

- v služobnom pomere do 5 rokov,
- dosiahnutého fyzického veku 31 – 40 rokov,
- služobne zaradených v poriadkovej polícii,

- pôsobiacich v Bratislavskom kraji.

Uvedení príslušníci Policajného zboru sa najčastejšie dopúšťali páchania trestných činov proti poriadku vo verejných veciach – najčastejšie prijímania úplatku v jednočinnom súbehu so zneužitím právomoci verejného činiteľa, a to v čase výkonu svojho povolania.

Je však taktiež nutné uviesť, že zvýšenú pozornosť a kontrolnú činnosť nadriadených funkcionárov príslušníkov Policajného zboru, ako aj sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky je vhodné z dôvodu najväčšieho nárastu počtu obvinených zamerať aj na výkon služby príslušníkov Policajného zboru:

- v služobnom pomere od 6 do 10 rokov (nárast oproti roku 2014: + 13 obvinených),
- služobne zaradených v Košickom kraji (nárast oproti roku 2014: + 13 obvinených), ako aj v Žilinskom kraji (nárast oproti roku 2014: + 9 obvinených, čo početne nie je najväčší nárast, ale tento nárast obvinených predstavoval nárast o 100 % oproti roku 2014),
- služobne zaradených v kriminálnej polícii (nárast oproti roku 2014: + 12 obvinených), a v železničnej polícii (nárast oproti roku 2014: + 2 obvinení, čo početne nie je najväčší nárast, ale tento nárast obvinených predstavoval oproti roku 2014 nárast o 200 %).

Záver

Napriek tomu, že ide štatisticky v priemere len o 0,58 % príslušníkov Policajného zboru z celkového počtu policajtov, ktorí boli v uplynulých rokoch obvinení zo spáchanej trestnej činnosti, je naďalej vhodné trestnú činnosť čo najviac eliminovať a v prípade odhalenia aj postihovať.

Znižovanie kriminality v podmienkach Policajného zboru je základným predpokladom na to, aby bol Policajný zbor dôveryhodný, funkčný a akcieschopný bezpečnostný zbor garantujúci práva, istoty a bezpečnosť občanov Slovenskej republiky a aby sa jeho dôveryhodnosť zvyšovala.

Opatrenia prijímané na znížovanie trestnej činnosti policajtov dosahujú svoj požadovaný efekt, o čom svedčí klesajúci trend tohto negatívneho javu za posledných 10 rokov.

Dôsledná a včasná realizácia prípadov protiprávneho konania policajtov významnou mierou prispieva k odstráneniu týchto negatívnych javov v spoločnosti. Dôveryhodnosť Policajného zboru je základným predpokladom, aby Policajný zbor mohol plniť svoju úlohu, ktorým je ochrana vnútorného poriadku a bezpečnosti a aby bol dôstojným členom medzi európskymi policajnými zbormi.

Literatúra

BLÁHA, Ľ. *Späť k Marxovi? (sociálny štát, ekonomická demokracia a teórie spravodlivosti).*

1. vyd. Bratislava: Veda, 2009. 528 s. ISBN 978-80-224-1077-9.

BUBELÍNI, J. a kol. *Prevenia kriminality.* Bratislava: Akadémia PZ, 2001. 209 s. ISBN 978-80-80542-53-5.

DOJČÁK, P. a kol. *Teória štátu a práva.* 1. vyd. Bratislava: Obzor, 1977. 472 s.

HOLCR, K. a kol. *Prognóza kriminality a jej kontrola v Slovenskej republike.* Bratislava: IURA Edition, 2008. 219 s. ISBN 978-80-8078-240-5.

LIČKO, T. *Kontrola v spoločnosti.* 1. vyd. Bratislava: Iris, 2003. 159 s.

Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2011.
Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2012.
Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2013.
Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2014.
Správa o trestnej činnosti príslušníkov Policajného zboru za obdobie roka 2015.

Keywords: criminality, crime, detection of crimes, police, criminal charge, the accused

Summary

The article analyses the criminal activity of the members of the Police Force (conducted within the period of five years) according to the following criteria: the number of committed crimes, the number and percentage of the members of the Police Force against whom criminal charges were filed, their physical age, the length of their employment in the Police Force, etc. Its conclusion reveals risk groups of the members of the Police Force and proposes measures which should be taken to reduce or even eliminate their criminal activity.

*npor. Ing. Štefan Gvušč
Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
sekcia kontroly a inšpekčnej služby
Pribinova 2
812 72 Bratislava
Tel. : 09610 55159
e-mail: stefan.gvusc@minv.sk*

Recenzent: doc. JUDr. Štefan Kočan, PhD.